

Knjiga „Nadmeder 1914-1918“ predstavljena u Podgorici

Golgota običnog crnogorskog seljaka

Sa predstavljanja monografije „Nadmeder 1914-1918“ u Matici crnogorskoj

Za razliku od naših saveznika, ne slavimo svoje ratnike sa Mojkovca i Lovćena, kao što naši saveznici slave svoje borce sa Verdenu i Soluna - poručio je Milan Šćekić

PODGORICA – Nadmedersko stradalište i gubilište je svojevrсна paradigма crnogorske amnezije, tako tipične za istorijsku svijest crnogorskog naroda u 20. vijeku – kazao je dr Ivan Jovović, predstavljajući preksinoć u Domu Matice crnogorske knjigu Nenada Stevovića i Mihala Spevaka „Nadmeder 1914-1918, logor i groblje crnogorskih interniraca“.

U oblasti Ratne komande u Bratislavi 1914. godine su osnovani zarobljenički logori Kenyérmezo, Šamorín, Dunajská Streda, Velký Meder i Frauenkirchen. Na kraju Velikog rata, 1918. godine na teritoriji Austrougarske je postojalo 38 logora. Austrougarski logor za ratne zarobljenike Nadmeder (današnji Velký Meder) formiran je avgusta 1914, a prestao da postoji oktobra 1918.

ZABORAVLJENI

Nenad Stevović i Mihal Spevak fokusirali su svoje istraživanja na žrtve koje su sahranjene u Nadmederu.

– Žrtve iz Crne Gore su bile uzročnu-posljedična veza Mojkovačke bitke. Veliki broj preživjelih ratnika učesnika

Ne smijemo dozvoliti da grobove prekrije korov

Jedan od autora monografije Nenad Stevović naglasio je činjenicu da su on i Spevak svoj projekat okončali u godini kada se obilježava stogodišnjica zatvaranja logora Nadmeder.

– Nevine crnogorske žrtve, čije su kosti rasute po ratištima i logorima širom bivše Austrougarske monarhije, zaslužili su više nego što je do sada učinjeno. Ne smijemo dozvoliti da njihove grobove prekrije korov, da nestanu usred širenja gradila ili zbog nekog drugog razloga. Ovaj projekat treba posmatrati kao skroman doprinos i znak poštovanja prema crnogorskim žrtvama, ali i vječni trag u očuvanju kolektivnog sjećanja na jedan težak period u istoriji Crne Gore – rekao je Stevović.

Mojkovačke bitke i drugih rodoljuba je poslat u logore tadašnje Austrougarske monarhije, od kojih je najpoznatiji logor u mjestu Nadmeder. U logorima je veliki broj zarobljenika i okončao život, a Nadmeder je raspadom Austrougarske monarhije teritorijalno pripao Slovačkoj Republici. Naše istraživanje je potvrdilo hipotezu da je u Nadmederu pokopano više od pet stotina ljudi sa područja sadašnjih opština: Kolašin, Mojkovac, Berane, Pljevlja, Žabljak, Plužine, Danilovgrad, Podgorica, Bijelo Polje, Andrijevica – kazao je Mihal Spevak.

Tumačeći knjigu u kojoj je prikazana jedna mučna, a nepravedno zapostavljena sekvenca stradanja crnogorskog naroda tokom Prvog svjetskog rata, Jovović je naglasio da je koautorski rad Stevovića i Spevaka to stradalište vratilo u našu kolektivnu svijest.

– Riječju i slikom, uz upotrebu metodoloških pravila, objektivno su predstavili sve dostupne činjenice o logoru i groblju crnogorskih interniraca Nadmeder. Koristeći se ne samo arhivskim izvorima, već i memoarskom građom, omogućili su nam da sagledamo i lična iskustva logorskog života

zarobljenika – kazao je Jovović.

Mr Milan Šćekić je naglasio da su Stevović i Spevak o Nadmederu napisali i više i bolje od svih crnogorskih istoričara, uključujući i Novicu Rakočevića koji slovi kao zvanično najveći autoritet za Prvi svjetski rat u Crnoj Gori.

– Jasno nam govore kroz kakvu je golgotu prošao u zarobljeništvu običan crnogorski seljak i koliko ga je skupo koštao ovaj svjetski udes – kazao je Šćekić.

PRONIO SLAVU

Šćekić je podsjetio da smo „cijeli jedan vijek ridali kako je naša vladarska porodica teško živjela u emigraciji“, a da je crnogorski seljak, koji je pronio širom svijeta slavu svoje otadžbine, prošao hiljadu puta gore. – Zato mi danas i ne znamo gdje su kosti tog seljaka i za razliku od naših saveznika ne slavimo svoje ratnike sa Mojkovca i Lovćena, kao što naši saveznici slave svoje borce sa Verdenu i Soluna – poručio je Šćekić.

Monografiju „Nadmeder 1914-1918, logor i groblje crnogorskih interniraca“ objavila je Matica crnogorska. **V.S.**